

Rahandusministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Teie 17.03.2021 nr 1.1-10.1/2147-1

Meie 29.04.2021 nr 4/101

Arvamuse esitamine riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu osas

Lugupeetud Jaak Aab

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Rahandusministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust riigihangete seaduse (edaspidi: RHS) ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (edaspidi: eelnõu) kohta, millega muudetakse erinevaid sätteid, et regulatsioon viia kooskõlla direktiividega ning vähendada mitmeid praktikas esinevaid kitsaskohti.

Tagasiside on jaotatud kolmeks osaks. I osas toome esile seisukohad eelnõus esile toodud muudatuste osas, II osas esitame täiendavad ettepanekud ning III osas märgime ära ka üldise riigihangetega seotud tagasiside.

I osa. Seisukohad eelnõus märgitud muudatuste osas

1. Ärisaladuse regulatsiooni täpsustused (RHS § 46¹)

Toetame muudatust, mille puhul laieneb ettevõtjatele kohustus näidata ja põhjendada ärisaladuse olemasolu pakkumuses kõikides riigihangetes, mitte üksnes hankemenetlustes (eelnõu § 1 punktiga 32 lisatav RHS § 46¹). Selle ettepaneku poolt oli Kaubanduskoda ka varasemas faasis ning toetame selle muudatuse lisamist riigihangete seadusesse. Muudatus tagab õigusselge olukorra, kus ärisaladuse märkimise, kaitse ja piiritlemise põhimõtted on kõikides riigihangetes ühetaolised.

Samas tõid liikmed esile, et hetkel esineb mitmeid olukordi, kus pakkuja nimetab pakutud toote nime/mudeli ärisaladuseks ning isegi, kui tegelikult õiguslikku alust selleks ei ole, siis hankija üldiselt nõustub pakkuja poolt antud infoga. Teeme ettepaneku täpsustada, et ärisaladus ei saa olla info, mis on vajalik pakkumuse vastavuse hindamiseks. See aitaks vältida olukordi, kus müüakse tegelikkuses mitte vastavat kaupa või kus manipuleeritakse andmetega. Seadus peaks selgelt välistama, et toote infot saab käsitleda ärisaladusena, kui toodet müüakse vabaturul.

2. Hankija õigused seoses kõrvaldamise alustega (RHS § 124)

Eelnõu § 1 punktidega 133-137 muudetakse RHS §-i 124. Toetame põhimõtet, et edaspidi on hankijal võimalus sõlmitud hankeleping üles öelda või sellest taganeda juhul, kui hankelepingu sõlminud pakkujal esineb hankelepingu täitmise ajal mõni kohustuslik kõrvaldamise alus (näiteks maksuvõlg). Muudatuste tõttu peavad küll ettevõtjad rohkem jälgima oma tegevust ka pärast hankelepingu sõlmimist, kuid see parandab samal ajal ettevõtluskeskkonda ja vähendab ebaausat konkurentsi. Siinkohal on väga oluline, et selline otsus oleks hankija poolt põhjendatud ja kaalutletud just sellistel põhjustel, et see ohustab hankelepingu nõuetekohast täitmist või on ettevõtja muutunud hankija jaoks ebausaldusväärseks.

Siin on küll teatud ohukohad, mis on liikmete poolt esile toodud. Näiteks võib tulla mitmeid uusi COVID-19 laineid, kus riik kehtestab mitmeid piiranguid ettevõtjatele ning toob keerulise olukorra sellele ettevõttele, kes on riigihanke võitnud. Ettevõttel tekib raskendatud majandusliku olukorra tõttu maksuvõlg ning sellisel juhul on võimalik, et hankija ütleb ettevõtjaga lepingu üles või taganeb sellest. Ilmekas näide on turismisektor, kus näiteks ettevõtte võidab riigihanke mõne ministeeriumi teenindamiseks ning mingil hetkel ei soovita lennukiga lennata. Võib juhtuda, et sel hetkel on ka turismisektori ettevõtjal tekkinud maksuvõlg ning see annab hankijale lihtsa võimaluse leping üles öelda või sellest taganeda. Seetõttu on kindlasti oluline hankijal arvesse võtta erinevaid asjakohaseid tegureid ning pakkuja selgitusi, miks on ettevõtjal tekkinud mõni kohustuslik kõrvaldamise alus ning vastavalt sellele otsus langetada.

3. Muudatused seoses ettevõtjate kõrvaldamise alustega (RHS § 103 lg 6¹, RHS § 95 lg 4 p 13, RHS § 95 lg 7, RHS § 122 lg 7¹)

Eelnõu § 1 punktidega 81 (RHS § 95 lg 4 p 13), 85 (RHS § 95 lg 7), 103 (RHS § 103 lg 6¹) ja 127 (RHS § 122 lg 7¹) tehtav muudatus ehk hankijatele võimaluse lisamine kaalumaks, kas kõrvaldada riigihankelt selline ettevõtja, kellel on täitmata maksudeklaratsiooni esitamise kohustus koos võimalusega see 3 tööpäeva jooksul esitada ning tekkinud võimalik maksuvõlg tasuda või ajatada. Muudatus soodustab maksudeklaratsioonide esitamist nende ettevõtjate poolt, kes soovivad riigihangetel osaleda ning tagab võrdse kohtlemise võrreldes nendega, kes on järjepidevalt ja korrektselt riigile makse tasunud. Toetame eelmainitud muudatusi.

Hetkel kehtestab RHS § 95 lõige 4 erinevad pakkujate ja taotlejate kõrvaldamise alused (sh ettevõtted, kelle suhtes on algatatud pankroti- või likvideerimismenetlus), mida hankija võib arvesse võtta. Samal ajal on praktikas tõusetunud probleemid seoses majandusaasta aruannete nüanssidega. RHS § 100 lg 1 p 3 annab võimaluse hankijale nõuda pakkujalt või taotlejalt majandusaasta aruandeid, kuid praktikas seda paljudel juhtudel ei tehta. Samuti võiks see olla mingil kujul konkreetselt seaduses sätestatud kui ühe võimaliku kõrvaldamise alusena. Praktikas on probleemiks olnud see, et riigihankeid võidavad ettevõtted, kes pole aastaid majandusaasta aruandeid esitanud või pole

esitanud neid tähtaegselt. Sellistel juhtudel on äärmiselt keeruline hinnata, kas ettevõtte võib näiteks olla pankrotieelne olukord. Kui lisada riigihangete seadusesse täpsustus võimaliku kõrvaldamise aluse osas, motiveeriks see ettevõtteid suuremal määral õigeaegselt majandusaasta aruandeid esitama ning tagaks õiglasema kohtlemise nende ettevõtete osas, kes on korrektselt aruandeid alati edastanud. Samuti aitaks selline nõue vältida mitmesuguseid riske ka hankijale ning kohustaks ettevõtjaid riigi ees aruandekohustust õigeaegselt täitma.

4. Vaidlustuste või kahju hüvitamise kulude jaotamine (RHS § 198 lg 2, RHS § 198 lg 4¹)

Kaubanduskoda toetab muudatusi seoses kulude jaotamise korraga (eelnõu § 1 punkt 208). Muudatuse kohaselt saab kahju hüvitamise taotluse osalise rahuldamise korral vaidlustusmenetluse kulusid jaotada selliselt, et mõlemal poolel on õigus oma kulude hüvitamisele teise poole poolt proportsionaalselt vaidlustuse või taotluse rahuldamisega. Eelnimetatud muudatus tagab kulude õiglase jagunemise ning vähendab pahatahtlikult ja läbimõttlemata esitatud vaidlustuste hulka.

Kaubanduskoda pooldab ka uuendust (eelnõu § 1 punkt 209, muudetakse RHS § 198 lõiget 4¹), mille puhul lisatakse kulude hüvitamisele juhtum, kus hankija tunnistab vaidlustatud otsuse vaidlustuse tulemusena kehtetuks või muudab riigihanke alusdokumente, ent ei mööna sõnaselgelt, et ta vaidlustuse omaks võtab. Nõustume, et tegemist on sisuliselt vaidlustuse omaksvõtuga, mis peab kaasa tooma vaidlustusmenetluse kulude hüvitamise.

5. Ooteajaga seotud muudatused (RHS § 120 lõiked 2,3)

Kaubanduskoda toetab põhimõtet, et ooteaega ei pea kohaldama mitte üksnes siis, kui esitatud on vaid üks pakkumus, vaid ka sellisel juhul, kui pakkumusi on esitatud rohkem, ent vastavaks on tunnistatud vaid üks pakkumus (eelnõu § 1 punkt 122, RHS § 120 lg 3). Nõustume, et ooteaja rakendamine ei ole mõistlik, sest edukaks tunnistamise otsuse tegemise ajal ei ole menetluses enam kedagi peale eduka pakkuja ning seetõttu ei ole kellelgi selle otsuse osas enam kaebeõigust. Samas toome esile, et eelnõu punktis endas seletuskirjas esile toodud mõte nii selgelt ei väljendu. Palume selgemalt ja täpsemalt kooskõlla viia seletuskirjas toodu ning normi sõnastus.

Toetame ka ooteajaga seatud muudatust (eelnõu § 1 punkt 121, RHS § 120 lg 2), mille kohaselt ühtlustub ooteaeg üle ja alla rahvusvahelise piirmäära riigihangetes. Selline uuendus peaks aitama praktikas vältida erinevaid segadusi, mis võivad tekkida seoses erinevate vaidlustamise tähtaegade ning hankelepingute sõlmimise osas.

6. Heastamismeetmete arvestamine riigihangetes, mis jäävad alla rahvusvahelist piirmäära (RHS § 97 lg 3)

Ühe märgitud muudatuse kohaselt on võimalik heastamismeetmeid arvestada ka nendes riigihangetes, mille maksumus jääb alla rahvusvahelist piirmäära (eelnõu § 1

punkt 91). Nõustume, et muudatus soodustab heastamismeetmete võtmist, kuivõrd on suur tõenäosus, et adekvaatsete meetmete korral on võimalik riigihankes edasi osaleda, mis peaks omakorda parandama ettevõtluskultuuri.

7. Muudatused seoses rahuaaja pikendamisega (RHS § 46 lg 2, RHS § 125 lg 4)

Kaubanduskoda toetab muudatusi (eelnõu § 1 punkt 31 ja punkt 140), mille alusel pikendatakse rahuaega ühelt tööpäevalt kahele tööpäevale ja pakkumuste esitamise miinimumtähtaega asjade ja teenuste puhul viielt tööpäevalt kümnele päevale. Nõustume, et oluline on vältida olukordi, kus hankija selgitused laekuvad pärast pakkumuste esitamise tähtaega, millisel juhul neist enam ettevõtjatele kasu ei ole. Seega on potentsiaalne muudatus ettevõtjate jaoks pigem positiivne.

8. Protsendi kõrvalekalde meetodi regulatsiooni uuendamine (RHS § 115 lg 2¹)

RHS § 115 lg 2 p 1 kehtestab ehitustööde hankelepingle puhul niinimetatud protsendi kõrvalekalde meetodi. Kui menetluses on vastavaks tunnistatud vähemalt kolm pakkumust, tuleb eeldatavalt edukalt pakkujalt küsida selgitust siis, kui tema pakkumuse maksumus on vähemalt 10 protsendi võrra madalam maksumuselt järgmisest pakkumusest või vähemalt 20 protsendi võrra madalam pakkumuste maksumuste keskmisest.

Muudatuse kohaselt võib hankija RHS § 115 lõike 2 punktis 1 nimetatud protsendimäärad, mille puhul ta peaks küsima pakkujalt pakkumuse madala maksumuse kohta selgitust, sätestada riigihanke alusdokumendis erinevalt lõike 2 punktis 1 sätestatust. Riigihanke alusdokumendis sätestatud kõrvalekalde suurus võib maksumuselt järgmise vastavaks tunnistatud pakkumuse maksumusega võrrelduna olla vahemikus 5–15 protsenti ja pakkumuste maksumuse keskmisega võrrelduna 10–30 protsenti (eelnõu § 1 punkt 120).

Kaubanduskoda leiab, et olemasolevat regulatsiooni ei ole vajalik muuta ning selline olukord võib luua olukorra, kus protsentide määramise võimalus on hankija poolt ulatuslik ning tekitab liialt kõrge lävendi selle osas. Hetkel olemasolevas regulatsioonis olev lävend on piisavalt suur. Kahtluse korral on võimalik küsida lisainfot pakkujalt ning sellega ei kaasne suur halduskoormus ei pakkujatele ega hankijatele.

9. Muudatus seoses kohalike maksuvõlgade kontrolliga (RHS § 95 lg 4 p 1 ja lg 4¹)

Pooldame muudatust, millega kaotatakse kohustus kontrollida pakkujatel või taotlejatel kohaliku maksuvõla puudumist, välja arvatud kohaliku omavalitsuse üksused, asutused ja ühendused (eelnõu § 1 p-d 78, 82, 90). Tõendi esitamise kohustuse kaotamine lihtsustab ettevõtjate osalemist riigihangetel ning vähendab nende halduskoormust, mis on ettevõtjate jaoks positiivne uuendus.

10. Maksuvõla tasumise võimalus (RHS § 122 lg 7¹)

Toetame muudatust, mille kohaselt antakse alltöövõtja maksuvõla või esitamata maksudeklaratsiooni puhul analoogselt pakkuja ja taotlejaga talle võimalus see tasuda või ajatada (eelnõu § 1 punkt 127). Nõustume, et see loob olukorra, kus ei kohelda alltöövõtjaid rangemalt kui pakkujaid ja taotlejaid, mis annab ettevõtjatele paindlikumad võimalused menetluste jätkamiseks ning tagab erinevate osapoolte võrdse kohtlemise.

II osa. Täiendavad ettepanekud riigihangete seaduse muutmiseks

11. Kõigi pakkumuste tagasilükkamine hanke eeldatava maksumuse ületamise korral (RHS § 116)

Tõime väljatöötamise kavatsuse kooskõlastamise arvamuses (02.05.2019, arvamus nr 4/81) esile, et regulatsiooni võiks täpsustada selliselt, et RHS §-s 116 märgitud aluse kasutamise eelduseks on hanke eeldatava maksumuse eelnev avaldamine. Kehtiva seaduse kohaselt on hankijal õigus kõik pakkumused korraga tagasi lükata, kui kõikide pakkumuste maksumused ületavad hankelepingu eeldatavat maksumust või mõnel muul alusel, mille ta on riigihanke alusdokumentides kindlaks määranud. Kui riigihange on ühe hankemenetluse raames jaotatud osadeks, võib hankija kõik pakkumused tagasi lükata osade kaupa.

Oleme endiselt seisukohal, et praktikas esineb juhtumeid, kus hankija lükkab nimetatud alusel pakkumuse tagasi, olemata hankes eeldatavat maksumust üldse avaldanudki (seadus selleks ka ei kohusta). Kuigi riigihangete seadus kehtestab hankijale selgelt võimaluse kõik pakkumused eeldatava maksumuse ületamise korral tagasi lükata, oleks vajalik regulatsiooni täpsustamine selliselt, et selle aluse kasutamise eelduseks on hanke eeldatava maksumuse eelnev avaldamine. Vastasel juhul on potentsiaalsetel pakkujatel äärmiselt keeruline hinnata, kas neil on võimalik ja mõistlik hankes pakkumust esitada või mitte. Samuti ei ole hankemenetlus kuigi läbipaistev olukorras, kus hankija otsustab kõik pakkumused nende liiga kõrge maksumuse tõttu tagasi lükata, kuid pakkujatele ei ole eelnevalt antud mingitki viidet selle kohta, millise orienteeruva maksumusega hankija arvestanud on.

12. Minikonkursi raames tehtavad muudatused (RHS § 30 lg 11)

Palume muuta RHS § 30 lõiget 11 selliselt, et see kohustaks pakkujat teavitama raamlepingu osapooli minikonkursi raames tehtud otsustest ja eduka pakkumuse eelistest. Raamlepingu alusel toimuva minikonkursi raames ei ole hetkel kohustust hankelepingu sõlmimise otsust teha, mille tagajärjeks võib olla, et pakkujad ei saagi valitud pakkumuse eelistest teada, kui hankija teisi pakkujaid vabatahtlikult ei teavita. Meie poolt pakutav muudatus suurendaks riigihangete läbipaistvust.

Lisaks sellele teeme ettepaneku läbipaistvuse suurendamise eesmärgil avalikustada raamlepingute raames tehtavate minikonkursside lõplikud tulemused samadel alustel riigihangetega, kuna nimetatud minikonkursid võivad teinekord mitmekordselt ületada

riigihanke piirmäära. Seetõttu ei peaks neil olema seaduse kontekstis erisust. Vajalik on seadusesse lisada konkreetsemad nõuded ka juhtudeks, kui konkursse korraldatakse registris või registri väliselt.

13. Ettepanek loobuda pakkujalt kolmandate osapoolte kinnituste nõudmistest riigihangetes

Teeme ettepaneku loobuda kolmandate osapoolte kinnituste nõudmisest riigihangetes. Hankijate poolt nõutavate kolmanda osapoole (varasemad tööandjad, tellijad jne) kinnituste küsimine hankes võib olla osaliselt konkurentsi moonutav ning koormav tingimus, millest tuleb meie hinnangul sellisel kujul loobuda. Selliste kinnituste küsimine on pakkujate jaoks ajamahukas ning sageli on kinnitusi võimatu saada. Näiteks võib seda takistada konfidentsiaalsuskohustus ja sellisel juhul ei saa pakkuja kasutada hankes tippeksperite, kes on osalenud projektides, mille kontaktisikuid pakkuja ei tohi avaldada.

Praktikas oodatakse hangetes kinnitust ka asjaolude kohta, mida kolmandal isikul ei ole võimalik kinnitada – näiteks teostatud tööde maht spetsialisti poolt või detailne kasutatud tehnoloogiate loetelu. Tänapäevane praktika selliselt rakendatuna on küsitava väärtusega, kuna adekvaatne on sellist kinnitust andma vaid pakkuja ise.

Kolmandate osapoolte kinnituste kohta on ka riigihangete vaidlustuskomisjoni lahend (VAKO 11.11.2015, 220-15/165136), mille kohaselt on VAKO seisukohal, et hankija ei saa nõuda pakkujalt selliste dokumentide (sh kinnituste) esitamist, mille saamine sõltub kolmandate isikute heast tahtest. VAKO asus antud asjas seisukohale, et kui hankija soovib esitatud andmeid kontrollida teiste isikute kinnituste ja tõendite alusel, tuleb vastavad järelepärimised teha hankijal endal. Kuna antud lahend puudutab kvalifitseerumistingimusi, siis teeme ettepaneku seda laiendada RHS-is kõigile hanketingimustele, sealhulgas hindamiskriteeriumitele.

Ülaltoodud põhjustel teeme ettepaneku täiendada RHS §-i 114 lõikega 3¹ järgmises sõnastuses: "Pakkujalt ei ole lubatud nõuda kolmandate isikute kinnitust pakumuses nimetatud spetsialistide töökogemuse kohta."

14. Ettepanek lisada RHS-i hankijatele keeld seoses trahvi määradega

Teeme ettepaneku lisada RHS-i hankijatele keeld rakendada hankelepingutes lepingu koguväärtusest suuremaid trahve. Selline keeld suurendaks hankelepingute tasakaalu ning aitaks kaasa sellele, et pakkujad ei loobuks riigihankes osalemast ebamõistlikult koormavate hankelepingu tingimuste tõttu.

15. Raamlepingu korral registrile andmete esitamine (RHS § 83 lg 3)

Palume muuta RHS § 83 lõiget 3 nii, et hankija rühmitaks kvartaalselt teavet lepingute kohta maksumuse ja aja alusel ning oleks kohustatud need andmed registrile esitama

30 päeva jooksul pärast iga kvartali möödumist. Sellisel juhul oleksid esitatavad andmed aktuaalsemad ja pakkujatel oleks neist rohkem kasu. Leiame, et vastav muudatus oleks kasulik ka hankijatele, kes ei peaks enam nii pika perioodi kohta andmeid korraga sisestama.

III osa. Riigihangetega seotud üldine tagasiside

16. Hanke spetsifikatsioonidega ning elulookirjeldustega seotud vorminõuded

Hanke spetsifikatsioonid on tihti esile toodud pdf formaadis, mille töötlemine on raskendatud. Leiame, et hankijatele peaks kehtima ühtsed nõuded, millistes formaatides peavad spetsifikatsioonid olema. Näiteks võiksid olla spetsifikatsioonid nii pdf kui ka Exceli formaatides, mis annab paindlikke võimalusi nende andmete töötlemiseks.

Esitame ettepaneku sätestada pakkujatele valikuvabadus riigihanke pakkumuste osana esitavatele CV-de vormide osas. See tähendaks, et hankija esitab edaspidi vastavustingimustes vaid loetelu infost, mis peab olema CV-s kirjas, aga kindlat vormi selle info esitamiseks pakkujalt nõuda ei tohi. Seega saaksid CV-de vormid olla edaspidi vaid soovituslikud. Selline lahendus kiirendaks pakkujate poolt pakkumiste tegemist olulisel määral.

17. Riigihangete puhul peaks suuremal määral arvesse võtma keskkonnasäästlikkuse aspekti

Liikmed töid esile, et suuremal määral peaksid hankijad arvesse võtma seadmete ja muude teenuste energiatõhusust. Kuna ka Euroopa Liidul on ambitsioonikad kliimaga seotud eesmärgid seatud, siis peab tulevikus energiasäästlikkusele ja keskkonnasõbralikkusele palju suuremal määral tähelepanu pöörama (kehtestama teatud toodetele sertifikaadinõuded jms). Tunnustame, et sellele on hakatud ka rohkem tähelepanu pöörama, kuid seda võiksid hankijad riigihangete raames rohkem arvesse võtta.

18. Hankelepingud peaksid olema paindlikumad

Liikmed töid esile, et hankelepingud peaksid võimaldama rohkem paindlikkust ja riskide proportsionaalset jaotust hankija ja pakkuja vahel. Hetkel on pandud suurem osa riskist pakkujale, mis teeb pakkuja olukorra keerulisemaks seoses mujal maailmas baseeruvate tarneahelate ebakindluse ning hindade muutlikkuse tõttu. Liikmetel on olnud mitmeid olukordi, kus õigeaegseid ning kokkulepituid hinnaga tarneid on olnud võimatu täita. Hankijal puudub ka endal võimalus lepingutingimusi muuta isegi juhtudel, kus see oleks hankija jaoks pigem kasulik kui kahjulik. Praktikas peaks hankelepingus rohkem arvestama erinevate turumuudatustega, mis võivad hankijatele ootamatult tuua erinevaid riske ja kulusid.

19. Samaväärsuse tõlgendamise osas konkreetsamad tingimused

Meile laekus tagasiside, et praktikas on mitmeid probleeme samaväärsuse tõlgendamisel ning seaduses võiks olla selles osas hankijat abistav punkt. Hetkel toimub samaväärsuse hindamine hankija kaalutluste järgi ning praktikas on juhtunud, et samaväärsust ei suudeta piisava põhjalikkusega põhjendada. Näiteks võiks olla välja toodud kriteeriumid teatud toodete puhul, mis tagavad toote samaväärsuse - kui ostetakse auto ja nõutakse 2L mootorit, kiirendust 6s/100-ni ja lõppkiirust 250km/h, siis samaväärne võib olla auto 1,6L mootoriga kui kiirendus ja lõppkiirus on samad või paremad. Oluline on sellistel juhtudel, et tagatud oleks samaväärne funktsioon/lõpptulemus ja selline info peaks olema konkreetsetelt hanketingimustes sätestatud.

20. Hanke alusdokumentides esitatud tootekoguste väljaostmine

Tagasisidet anti selles osas, et tihtipeale on hankelepingus klausel, mille alusel jätab hankija endale ühepoolse õiguse muuta eeldatavaid hankekoguseid vastavalt tegelikule vajadusele. Selline lepingupunkt tekitab pakkujale ebaproportsionaalse riski, sest spetsiifiliste ning piiratud kasutusega toodete puhul on keeruline neid edasi müüa. Olukorra tõttu peavad pakkujad kandma riske ning see võib tekitada hankijale suuremaid kulutusi hankeobjektis olevate toodete soetamisel, kuna pakkuja peab leidma viisi riskide maandamiseks läbi hinnastamise. Arvesse tuleb võtta, et osade kaupade puhul on määratud miinimumnõuded säilivusajale ning mõningatel juhtudel on ka lisaks erinevaid regulatiivseid nõudeid toote pakendite ning ümberepakendamise osas. Liikmed märkisid, et praktikas on mitmeid juhtumeid, kus sõlmitakse hankeleping, mis täitmisele ei lähe või läheb täitmisele osaliselt, sest eeldatavatest kogustest ostetakse välja 0% ning on ka neid, kus lepingumahtude realiseerimine jääb 20-30% vahele.

Esitame ettepaneku tekitada hankijatele kohustus välja osta vähemalt 60% lepingumahust, kui pakkuja kanda jääb kohustus hoida pidevat laovarude ning tarnida tooteid 24-48 tunni jooksul või ka erivajadusel kiiremini.

21. Hankepassiga seotud muudatused

Eelnõus on välja toodud muudatused, mis muudavad selgemaks erinevad hankepassiga seotud nüansid (eelnõu § 1 p-d 89, 92, 109, 110). Toome siiski esile mõtted, mis esitasime ka 2019. aastal saadetud arvamuses. RHS § 104 lõike 11 kohaselt ei nõua hankija käesoleva paragrahvi lõigetes 7 ja 8 nimetatud dokumentide esitamist, kui need dokumendid või vastavad andmed on talle andmekogus olevate andmete põhjal tasuta kättesaadavad või tal on need dokumendid või andmed olemas ja need on pakkuja või taotleja suhtes kõrvaldamise aluste puudumise kontrollimiseks või tema kvalifitseerimiseks jätkuvalt asjakohased.

Kaubanduskoja liikmed on erinevate hangete puhul puutunud kokku olukorraga, kus hankija kas on kasutanud oma RHS § 104 lg 11 toodud õigust või vastupidi, ei ole seda teinud. Seda olukorras, kus tegemist on nn puudusega hankepassis. Kuidas siiski praktikas kindlaks teha, kas hankijal on tõepoolest mingid andmed pakkuja kohta juba

varasemalt olemas? Näiteks kui pakkuja on osalenud sama hankija poolt korraldatavas hankes ning esitanud tõendi enda kvalifikatsiooni kinnitamiseks, siis võib jääda selgusetuks, kas aasta hiljem sama hankija poolt korraldataval hankel osalemisel peaks pakkuja tõendi uuesti esitama või piisab kvalifikatsiooni tõendamiseks eelmise hanke käigus esitatud tõendist. Selline hinnangulisus annab hankijale võimaluse enda soovi järgi teatud pakkuja poolt esitatud dokumente lugeda piisavateks ning teatud pakkuja puhul seda mitte teha. Jääb siiski arusaamatuks, millistel juhtudel on hankija kohustatud lähtuma halduspraktika analoogiast võimaldades ka "teadlikult" kvalifitseerimise tingimustele vastamiseks esitatud andmeid "asendada" olemasolevate või andmekogust saadavate andmetega.

22. Üldine tagasiside riigihangete praktika osas

22.1. Kaubanduskojale edastati tagasiside, kus märgiti, et mööblihangete osas võiks olla hankijale jäetud teatud vahemik toodete spetsiifiliste suuruste osas (kui see on vähegi võimalik). See on oluline just selliste puhkude jaoks, kus võidakse eelistada kindlat tarnijat. See jätkaks kaalutlusruumi erinevatele pakkujatele oma pakkumuse esitamisel. Esile toodi ka seda, et tihtipeale on hanked sisuliselt suunatud teatud kindlatele pakkujatele. Mõningatel juhtudel on näha, et on hankes märgitud ebamõistlikult kallid toolid või muud tooted, mille puhul võiks jätta rohkem paindlikkust erinevate pakkujate jaoks.

22.2. Liikmed tõid esile, et tihti vastavad hankijad pakkuja küsimustele ainult viitega hankedokumendile. Pakkuja on hankedokumendi läbi töötanud ja esitab küsimusi just seetõttu, et hankedokumendis pole vastuseid võimalik konkreetsele küsimustele leida. Samal ajal ei ole sellisest lähenemisest abi pakkujatele. Leiame, et pakkujate poolt esitatud küsimustele peab hankija vastama sisuliselt, konkreetset ja täpselt.

22.3. Teeme ettepaneku hankijatele korraldada mõistliku kestvusega riigihankeid valdkondades, kus toimub kiire innovatsioon. Mõistlik kestvus peaks arvestama sektorite eripäradega ning uute uudsete lahenduste tekkega. See on oluline seetõttu, et vajalik on ära hoida olukorda, kus edasimüüjatele tekitatakse tarneraskus vaid põhjusel, et hankeperioodi käigus on hangitava toote toomine lõpetatud või asendatud teise, alati mitte identsete omadustega toodetega. Seetõttu peaks hankija enne hanke väljakuulutamist tegema analüüsi, milles võiks arvestada erinevate sektorite erisustega või hanketingimustesse lisada nõude, mille puhul pakkujad peaksid tegema mõjuanalüüsi innovatsiooni ja sektoripõhiste muutuste osas.

Loodame, et peate võimalikuks meie tähelepanekuid arvesse võtta. Vajadusel oleme valmis oma ettepanekuid ka lähemalt selgitama.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts
Peadirektor

Koostanud: Mari-Lii Piiskop mari-lii.piiskop@koda.ee 6040072